

Samenvatting op hoofdlijnen

In deze Monitor Jeugdcriminaliteit zijn de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de periode 2000 tot 2020 beschreven. Het doel van de MJC is een breed overzicht te geven van de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in Nederland en omliggende landen, waarbij de nadruk ligt op de jaren 2015 tot 2020. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van gegevens uit verschillende bronnen: naast gegevens van politie en justitie over jeugdige verdachten, veroordeelde daders en afdoeningen door politie, het Openbaar Ministerie (OM) en de rechterlijke macht (ZM), bevat deze editie ook gegevens over zelfgerapporteerd ouderschap op basis van een representatieve steekproef onder Nederlandse jongeren. De ontwikkelingen worden apart beschreven voor twaalfminners (10- tot 12-jarigen), minderjarigen (12- tot 18-jarigen) en jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen), met de nadruk op de oudste twee leeftijdsgroepen. Naast ontwikkelingen in de traditionele criminaliteit worden ook ontwikkelingen in cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit beschreven. Daarnaast zijn over zelfgerapporteerd ouderschap en geregistreerde verdachten enkele algemene gegevens over (een deel van) 2020 meegenomen, dat vanwege de COVID-19-maatregelen een bijzonder jaar was. Daarmee bestrijkt deze MJC hoofdzakelijk de ontwikkelingen in de periode 2000 tot 2020 met een eerste algemene doorkijk naar het jaar 2020.

Deze samenvatting geeft de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit op hoofdlijnen weer en wordt afgesloten met een korte conclusie. Voor nadere duiding wordt de geïnteresseerde lezer verwezen naar het synthesehoofdstuk.

Jeugdcriminaliteit is onder alle leeftijdsgroepen in de jaren 2015-2020 lager dan de periode daarvoor, de daling lijkt te stagneren in 2018/2019 en zet in 2020 weer door

De jeugdcriminaliteit ligt onder alle leeftijdsgroepen in 2015 tot 2020 lager dan in de periode daarvoor. Wel zijn er verschillen te zien in ontwikkelingen per leeftijdsgroep en bron in de jaren 2015-2020. Het aandeel geregistreerde verdachten en strafrechtelijk daders laat onder alle leeftijdsgroepen een daling zien, met uitzondering van een lichte toename in 2019 ten opzichte van 2018. De daling in de jeugdcriminaliteit onder minderjarigen en jongvolwassenen lijkt dus in 2019 te stagneren, maar zet in 2020 weer door. Zelfgerapporteerd ouderschap is onder twaalfminners en minderjarigen in het eerste kwartaal van 2020 niet afgenomen ten opzichte van 2015; onder jongvolwassenen is er wel een daling te zien.

Daling (geregistreerde) jeugdcriminaliteit in de meeste bevolkingsgroepen te zien, hoewel niet binnen alle groepen even sterk

In de periode 2015-2020 daalt het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders in de meeste onderscheiden bevolkingsgroepen (naar geslacht, migratieachtergrond, huishoudenkenmerken, participeren in school of werk). Wel verschilt de daling in sterkte tussen verschillende bevolkingsgroepen en verschillende fasen in de keten. In 2019 stijgt het aandeel verdachten in sommige groepen ten opzichte van 2018, met name onder minderjarigen. Desondanks ligt het niveau in alle groepen nog steeds onder dat van de jaren voor 2015.

Sterkte van daling varieert tussen geografische gebieden

De daling van de geregistreerde jeugdcriminaliteit is tot 2019 in vrijwel alle gemeenten te zien. Op buurtniveau neemt de jeugdcriminaliteit over het algemeen af, ook in de meeste buurten en wijken met een relatief hoge concentratie van incidenten van jeugdcriminaliteit. Wel varieert de sterkte van de daling tussen gebieden. Zo neemt het aantal minderjarige verdachten in de G4 sterker af dan in Nederland als geheel. In 2019 is in enkele gemeenten een stijging in de jeugdcriminaliteit ten opzichte van 2018 te zien.

Internationaal gezien in Nederland sterke daling van geregistreerde minderjarige verdachten

Hoewel de daling in (geregistreerde) jeugdcriminaliteit in de afgelopen decennia niet uniek is voor Nederland, is het aandeel geregistreerde minderjarige verdachten in Nederland met name sinds 2015 sterker afgenomen dan in nabijgelegen landen, zoals Duitsland en Luxemburg.

Afname in jeugdcriminaliteit betreft de meeste typen delicten

De daling in de periode 2015 tot 2020 geldt voor de meeste onderscheiden delicten, zowel bij minderjarigen als jongvolwassenen, en is zowel bij zelfrapportage, verdachten als strafrechtelijke daders te zien. Uitzonderingen zijn zelfrapportage van (lichte) vermogensdelicten, die gelijk blijven, en registraties van ernstige, beperkt voorkomende feiten als doodslag, zware mishandeling en vermogensdelicten met geweld door minderjarigen, die een lichte stijging laten zien. Hoewel zelfgerapporteerd wapenbezit en –gebruik onder minderjarigen sinds 2015 stabiel is, stijgt het aantal geregistreerde verdachten van een (vuur)wapenmisdrijf in 2019 en 2020.

Ernst van de feiten onder jongvolwassenen veroordeelde daders stabiel, toename onder minderjarigen

De (gemiddelde) ernst van delicten in zaken van veroordeelde strafrechtelijke jeugdige daders door OM en ZM, in termen van gemiddelde maximale strafdreiging, laat vanaf 2017 bij minderjarigen een lichte toename zien. Dit wordt mogelijk weerspiegeld in de toename van korte (tot drie maanden) vrijheidsstraffen. Onder jongvolwassenen is de ernst van feiten vanaf 2017 stabiel.

Strafrechtelijke daders van gedigitaliseerde delicten onder minderjarigen in aantal gering maar toenemend, zelfgerapporteerd daderschap daalt

Het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat zegt dader te zijn van een gedigitaliseerd delict waarbij ICT wel een middel is maar geen doel, zoals online aan of verkoopfraude, is in 2020 lager dan in 2015. Het aantal minderjarige en jongvolwassenen bij justitie bekende daders van gedigitaliseerde delicten is klein, maar neemt onder de minderjarigen toe.

Strafrechtelijke daders van cyberdelicten, gering in aantal maar wel toename aantal veroordeelde jeugdigen

De trends in cyberdaderschap verschillen per bron: zelfrapportage van cyberdelinquentie onder minderjarigen en jongvolwassenen neemt tussen 2015 en 2020 af, terwijl strafrechtelijk daderschap van cyberdelicten door jeugdigen in de periode toeneemt. Bij cyberdelinquentie is ICT zowel middel als doel, zoals hacken. Het aantal bij politie en justitie bekende verdachten of strafrechtelijke daders van cybercriminaliteit is gering, zeker in vergelijking tot zelfgerapporteerd daderschap van cybercriminaliteit.

Meer verwevenheid cyber- en traditionele criminaliteit; complexiteit van jeugdige cyberzaken lijkt toe te nemen

Analyses van vonnissen van jeugdige cyberdaders laten zien dat het afzonderlijk rapporteren van traditionele delicten en van gedigitaliseerde- en cyberdelicten de werkelijkheid tekort doet. Uit vonnissen blijkt in de jaren 2010 tot 2020 een verandering in het crimescript bij jeugdige daders van cybercrime, waarbij meer pure vormen van cybercriminaliteit plaatsmaken voor gemengde vormen van cyber, gedigitaliseerde en traditionele criminaliteit. Over de tijd lijkt de complexiteit van zaken van jeugdige cyberdaders die met justitie te maken krijgen toe te nemen.

Geen waarneembare verplaatsing daderschap naar digitale wereld

Er lijkt geen sprake te zijn van een waarneembare verplaatsing van daderschap van de fysieke naar de digitale wereld. Wel biedt de digitale wereld een extra gelegenheidsstructuur voor dader- en slachtofferschap onder jongeren. Zelfgerapporteerd slachtofferschap van hacken onder minderjarigen neemt de afgelopen jaren toe, terwijl slachtofferschap van traditionele criminaliteit afneemt.

Verschillende ontwikkelingen in type afdoening

In de periode 2015 tot 2020 zijn er verschillen te zien in de ontwikkelingen van het type afdoening onder minderjarigen en jongvolwassenen. Het aandeel minderjarigen dat wegens een misdrijf een Halt-afdoeningen krijgt, neemt toe, met name onder 16- tot 18-jarigen. Zowel afdoeningen van het OM als de rechter tegen minderjarigen nemen af, hoewel deze afname minder sterk is voor afdoeningen door de rechter. Enkele zwaardere vrijheidsbeperkende en -benemende sancties nemen in aantal toe.

Minder jeugdreclassering aan minderjarige daders opgelegd

In de periode 2015 tot 2020 neemt het percentage minderjarige daders met een jeugdreclasseringstraject af bij degenen die zijn gesanctioneerd met een voorwaardelijke of onvoorwaardelijke vrijheidsstraf (jeugd-detentie). Bij minderjarigen gesanctioneerd met een taakstraf of boete is dit percentage stabiel over de tijd.

In vergelijking tot leeftijdsgenoten in de algemene populatie zijn er onder verdachten en veroordeelden (in de jaren na hun verdenking cq veroordeling) minder scholieren of studenten

Het percentage verdachten en veroordeelden dat naar school gaat of studeert tijdens verdenking of veroordeling is lager dan onder leeftijdsgenoten in de algemene populatie, evenals in de jaren daarna. Verdachten en veroordeelden hebben daarentegen juist vaker een (passief of actief) inkomen.

Politierecidive het hoogst onder minderjarige veroordeelden

De politierecidive ligt onder minderjarige veroordeelden hoger dan onder minderjarige verdachten en onder jongvolwassen verdachten of veroordeelden. Ongeveer één op de drie minderjarige verdachten komt binnen twee kalenderjaren opnieuw met politie in aanraking wegens een misdrijf. De politierecidive is onder zowel verdachten als veroordeelden in de periode 2015 tot 2020 stabiel.

Conclusie

In de MJC 2020 is een multibronnen en -methode benadering gebruikt waarin zowel door politie en justitie geregistreeerde criminaliteit, als door jongeren zelfgerapporteerd criminaliteit wordt meegenomen. Hierdoor is een breed overzicht van ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit verkregen. De resultaten zijn daarmee minder beïnvloed door selectiviteit die ontstaat in afzonderlijke bronnen. Criminaliteit, ook

jeugdcriminaliteit, is immers een fenomeen dat zich verborgen houdt en waarbij sprake is van een (onbekend groot) dark number. Een aanzienlijk deel wordt niet door politie en justitie opgehelderd, hoewel daarin ook verschillen naar type delict zijn en dat is weer afhankelijk van prioriteiten in beleid, opsporing en vervolging. Door de triangulatie van bronnen biedt de MJC relevante informatie voor beleid over de maatschappelijke ontwikkelingen in het fenomeen jeugdcriminaliteit onder diverse bevolkingsgroepen en regio's in Nederland.

Uit de cijfers blijkt dat het aantal en aandeel Nederlandse jeugdigen dat betrokken is bij criminaliteit in de periode 2015 tot 2020/2021 lager is dan in de vijftien jaren daarvoor. Er zijn aanwijzingen dat de (jaarlijkse) daling ingezet vanaf 2007/2008 stagneerde in 2018/2019, evenals dat er een recente en lichte toename van ernstigere vormen van jeugdcriminaliteit is te zien. In 2020 laten de meeste vormen van jeugdcriminaliteit weer een afname zien, hoewel dit jaar vanwege de COVID-19-maatregelen een apart jaar is met mogelijk z'n eigen (periode) effect op de jeugdcriminaliteit. Het is dan ook te vroeg om te constateren dat de jarenlange daling van de jeugdcriminaliteit is gestopt, gestagneerd of omgeslagen. Verder zijn er geen aanwijzingen dat de jeugdcriminaliteit in het algemeen over de langere termijn ernstiger wordt. Eerder signaleren we dat van de afnemende groep jeugdige daders relatief meer verdachten in een buitenstrafrechtelijk kader een afdoening krijgen, waarbij het om lichtere vormen van criminaliteit gaat. Op de korte termijn (vanaf 2017) is er wel een lichte toename in jeugdcriminaliteit die afgedaan wordt door de ZM. Het gaat daarbij om ernstige geweldsincidenten waar mogelijk drugs en wapens in het spel zijn, of waarin sprake is van complexe cybercriminaliteit die verweven is met traditionele vormen van criminaliteit. Aangezien het feiten met grote impact betreft, is het reden om hier goed zicht op te houden. Tegelijkertijd is in de afgelopen jaren vanuit een focus op ondermijning en cybercriminaliteit ook meer prioritering voor dit type feiten gekomen en is er bij de politie een registratieverandering geweest waarna delicten die met elkaar verband houden niet meer in één, maar in afzonderlijke registraties worden geregistreerd.